

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९९६] ३ एस. सी. आर. २११

महाराष्ट्र राज्य आणि इतर.
विरुद्ध

श्री. प्रभाकर भिकाजी इंगले

मार्च 11, 1996

[न्यायमूर्ती के. रामास्वामी आणि जी. बी. पटनायक.]

दिवाणी प्रक्रिया संहिता, 1908 : आदेश 47, नियम 1.

पुनर्विलोकन-प्रशासकीय न्यायाधिकरण- कर्मचाऱ्यांची सेवेतून हकालपट्टी- न्यायाधिकरणाद्वारे हकालपट्टीच्या आदेशाची पुष्टी-न्यायाधिकरणाच्या आदेशाविरुद्ध विशेष अनुमति -सर्वोच्च न्यायालयाने निःशब्द आदेशाद्वारे एस. एल. पी. रद्द करण्याचा सर्वोच्च न्यायालयाचा आदेश - सर्वोच्च न्यायालयाचा आदेश न्यायाधिकरणाला कळवला-त्यानंतर न्यायाधिकरणाने स्वतःच्या आदेशाचा आढावा घेतला-पुनरावलोकन अधिकाराचा वापर-न्यायिक शिस्तीसाठी हानिकारक-एकदा मंजूर झालेल्या आदेशाला सर्वोच्च न्यायालयाने पुष्टी दिली की तो अंतिम होतो-त्यानंतर न्यायाधिकरण त्याच्या आदेशाचा आढावा घेऊ शकत नाही जो या न्यायालयाने पारित केलेल्या आदेशात विलीन झाला आहे.

भारताचे संविधान , १९५०: कलम १३६

विशेष अनुमति याचिका -स्वारीज -निःशब्द आदेश -त्यानंतर प्रशासकीय न्यायाधिकरणाद्वारे पुनरावलोकन-निर्णित बाबीचे तत्त्व-लागू करणे.

दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ : कलम ११.

निर्णित बाब -तत्त्व -काय आहे.

दिवाणी अपील अधिकारिता : १९९६ चे दिवाणी अपील क्र. ४५०५.

1993 च्या ओ. ए. क्र. 1169 मधील आर. पी. क्र. न्याननिर्णय आणि आदेश मधुन.

अपीलकर्त्याकरिता एस. के. ढोलकीया आणि नारगोलीकर.

उत्तरवादीकरिता ए. पी. मोहंती.

न्यायालयाने खालील आदेश दिला.

अनुमति मंजूर.

आम्ही दोन्ही बाजूंचे वकीलांचे म्हणणे ऐकले आहेत. मुंबईचे पोलीस आयुक्तांनी त्यांना सेवेतून काढून टाकण्याच्या दिलेल्या आदेशाच्या विरोधात मुंबईच्या महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणात ओ. ए. क्र. 1169/93 दाखल केले होते, हे मान्य आहे. घटनेच्या अनुच्छेद 311 (2) (बी) अंतर्गत आयुक्तांनी आपल्या अधिकाराचा वापर केला होता आणि असे मत व्यक्त केले होते की, अश्या परिस्थितीत उत्तरवादी विरुद्ध चौकशी करणे व्यवहार्य नाही. न्यायाधिकरणाने 6 मार्च 1995 रोजी ओ. ए. फेटाळत, त्या आदेशाला दुजोरा दिला. त्या विरोधात उत्तरवादीने एस. एल. पी. (सी) क्रमांक 11433/95 दाखल केला जो या न्यायालयाने 25.8.95 वर फेटाळला. एस. एल. पी. प्रलंबित असताना उत्तरवादीने न्यायाधिकरणात फेरविचार याचिका दाखल केली. न्यायाधिकरणाने या न्यायालयाने एस. एल. पी. फेटाळण्याचा आदेश मिळाल्यानंतर, आक्षेपित निर्णय दिनांक 2.11.95 द्वारे आदेशाचा आढावा घेतला आणि बरखास्तीचा आदेश रद्द केला. त्यामुळे विशेष अनुमति हे अपील.

उत्तरवादीकडून असा युक्तिवाद केल्या गेला की एस. एल. पी. बरखास्तीबाबत न्यायाधिकरणाला आदेशाचा आढावा घेण्यापासून रोखू शकत नाही कारण बरखास्ती हा नॉन स्पिकिंग आदेश होता. उत्तरवादीच्या दाव्याच्या युक्तिवादाचे कौतुक करण्यात आम्ही अपयशी ठरतो. हे खरे आहे की या न्यायालयाने असे म्हटले आहे की, स्पिकिंग आदेशाशिवाय एस. एल. पी. बरखास्त करणे म्हणजे निर्णित बाब नाही. निर्णित बाबीचे तत्त्व हे सार्वजनिक धोरणावर आधारित आहे की पक्षांना त्याच पक्षांमधील वादात थेट किंवा लक्षणीयरीत्या वाद घालण्याची परवानगी दिली जाऊ शकत नाही किंवा त्याच कार्यवाहीतील त्यानंतरच्या खटल्यातील पक्षांच्या अंतर्गत दावा करणाऱ्यांना त्यानंतरच्या टप्प्यात एकदाच उपस्थित केले जाऊ शकत नाही. लसीकरणाला प्रतिबंध करणे हे सार्वजनिक धोरणाचे एक ठोस तत्त्व आहे. परंतु या प्रकरणात,

जेव्हा या न्यायालयाने त्यांच्या मुख्य आदेशाची पुष्टी केली, तेव्हा प्रश्न उद्भवतो की न्यायाधिकरणाला ऑर्डर 47, नियम 1 सी. पी. सी. किंवा न्यायाधिकरण कायदांतर्गत इतर कोणत्याही योग्य तरतुदीनुसार त्याने पारित केलेल्या आदेशांचा आढावा घेण्याचा अधिकार आहे का आणि या न्यायालयाने अनुमति देण्यास नकार देऊन त्याची पुष्टी केली आहे. आम्हाला आढळले आहे की पुनरावलोकनाच्या अधिकाराचा वापर न्यायिक शिस्तीस हानीकारक आहे. एकदा या न्यायालयाने न्यायाधिकरणाने दिलेल्या आदेशाला दुजोरा दिला की तो अंतिम ठरतो. त्यामुळे, न्यायाधिकरणाला या न्यायालयाने पारित केलेल्या आदेशात विलीन केलेल्या मागील आदेशाचा आढावा घेण्याचा कोणताही अधिकार असू शकत नाही.

त्यानंतर उत्तरवादी च्या विद्वान वकिलाने असा युक्तिवाद केला आहे की जरी न्यायाधिकरणाला या न्यायालयाच्या दिनांकित 25.8.95 च्या आदेशाची माहिती देण्यात आली असली तरी त्यानंतर त्यांनी आदेश पारित केला आहे. याचा अर्थ असा होईल की, या न्यायालयाने दिलेला आदेश फेटाळल्याची माहिती यांना असली तरी, न्यायाधिकरण ने पुनरावलोकनाचा अधिकार काढून घेतला आहे आणि त्यामुळे बेकायदेशीर असल्याचे म्हटले जाऊ शकत नाही. विद्वान वकिलाच्या युक्तिवादाचे कौतुक करण्यास आम्ही पूर्णपणे असमर्थ आहोत. आम्ही हे समजू शकतो की जर न्यायाधिकरणाला एस. एल. पी. रद्द करण्याची माहिती नसेल तर ते काही विशिष्ट परिस्थितींमध्ये त्याच्या पूर्वीच्या आदेशाचा आढावा घेऊ शकते, उदाहरणार्थ, जर नोंदीसमोर स्पष्टपणे दिसणाऱ्या कायद्याच्या कोणत्याही स्पष्ट त्रुटीमुळे आदेशाचा भंग झाल्याचे आढळून आले तर. परंतु या न्यायालयाने आधीच आपला आदेश कायम ठेवला आहे, असा पत्रव्यवहार मिळाल्यानंतर, न्यायाधिकरणचा सत्तेचा वापर धाडसी आणि कोणत्याही न्यायिक शिस्तीशिवाय असल्याचे म्हटले जाऊ शकते. अशा परिस्थितीत, या न्यायालयाने यापूर्वी दिलेल्या आदेशाची पुष्टी केली असताना न्यायाधिकरणाने स्वतःच्या आदेशाचा आढावा घेणे योग्य आहे असे आम्हाला वाटत नाही.

त्यानुसार अपील करण्यास अनुमति आहे. फेरविचार आदेश रद्द केला जातो. पण कोणत्याही परिस्थितीत खर्चा शिवाय.

टी. एन. ए.

अपील करण्यास अनुमति दिली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबाजवणीकरीता वैध मानला जाईल."